

## Katalógus

### 26. (39–40. kép)

Lelőhely: Olaszliszka, szórvány

Ltsz.: 66.11.1 (Jósa András Múzeum)

Keltezés: XV. század második fele

| Tulajdonság                         | Mért adat                |
|-------------------------------------|--------------------------|
| teljes hossz                        | 111 cm                   |
| pengehossz                          | 95,5 cm                  |
| pengető vastagsága                  | 0,65 cm                  |
| pengető szélessége                  | 6,45 cm                  |
| hegy vastagsága                     | a törés előtt 0,2 cm     |
| vájat(ok) mélysége                  | 0,05 cm                  |
| vájat(ok) hossza                    | 41 cm                    |
| vájat(ok) szélessége                | 1,1 cm                   |
| keresztvas legnagyobb hossza        | 22,3 cm                  |
| keresztvas legnagyobb vastagsága    | 2,19 cm                  |
| markolatnyelv legnagyobb szélessége | 3,28 cm                  |
| markolatnyelv legkisebb szélessége  | 1,7 cm                   |
| súlyvonal                           | a pengetőtől 13-14 cm-re |
| tömeg                               | —                        |

A kard pengéje viszonylag vastag, széles, a penge a hiányzó hegy felé elkeskenyedik. A pengén mindkét oldalon két-két sekély vájat húzódik, melyeket a penge második negyedében egyetlen, körülbelül a penge feléig futó vájat vált fel. A keresztvas keskeny, kiszélesedő végein mindkét oldalon kereszt alakú áttöréssel. A markolatnyelv egyik oldalára ferde vonalat és alá három háromszöget véstek, melyek követik a vonal lejtését. A markolatgomb szabályos nyolcszög formájú, közepén kör alakú mélyedéssel. A penge két oldalán, a markolattól nem messze valószínűleg vörösrézrel tausírozott, körgyűrűbe foglalt három- vagy négylevelű lóhere, ill. villás szárú kereszt látható; a rézdrót helyenként hiányzik.

Penge típusa: Oakeshott XX

Keresztvas típusa: Oakeshott 5

Markolatgomb típusa: Oakeshott I1

**27. (41. kép)**

Lelőhely: Oros, Czapáry Albert ajándéka

Ltsz.: 66.12.1 (Jósa András Múzeum)

Keltezés: XIV. század második fele–XV. század első negyede

| Tulajdonság                         | Mért adat            |
|-------------------------------------|----------------------|
| teljes hossz                        | 122,5 cm             |
| pengehossz                          | 95,1 cm              |
| pengető vastagsága                  | 0,72 cm              |
| pengető szélessége                  | 5,44 cm              |
| hegy vastagsága                     | 0,3 cm               |
| vájat(ok) mélysége                  | 0,06 cm              |
| vájat(ok) hossza                    | 54 cm                |
| vájat(ok) szélessége                | 1,5 cm               |
| keresztvas legnagyobb hossza        | 21,5 cm              |
| keresztvas legnagyobb vastagsága    | 1,89 cm              |
| markolatnyelv legnagyobb szélessége | 3,14 cm              |
| markolatnyelv legkisebb szélessége  | 1,81 cm              |
| súlyvonal                           | a pengetőtől 8 cm-re |
| tömeg                               | –                    |

A kard pengéje vastag, széles, a hegy felé élesen elkeskenyedik. A vájat a markolattüskéről indul, körülbelül a penge kétharmadáig fut, ahonnan egy a hegyig tartó, enyhe gerincél váltja fel. A kard hegyén szokatlan, íves barázda látható. A keresztvas egyenes. A markolatgomb masszív, ovális formájú, közepén mindkét oldalon lencse alakú dudor ül, melybe kereszt alakot véstek.

Penge típusa: Oakeshott XVIa

Keresztvas típusa: Oakeshott 1a

Markolatgomb típusa: Aleksic K1

**28. (42–43. kép)**

Lelőhely: Sényő – Tetves-hegy (szórvány)

Ltsz.: 66.15.1. (Jósa András Múzeum)

Keltezés: XV. század első fele

| Tulajdonság                         | Mért adat                    |
|-------------------------------------|------------------------------|
| teljes hossz                        | 120,2 cm                     |
| pengehossz                          | 99,1 cm                      |
| pengető vastagsága                  | 0,58 cm                      |
| pengető szélessége                  | 4,41 cm                      |
| hegy vastagsága                     | 0,12 cm                      |
| vájat(ok) mélysége                  | 0,05–0,02 cm                 |
| vájat(ok) hossza                    | 36 cm; 73 cm; 17 cm          |
| vájat(ok) szélessége                | 0,5– 0,8 cm                  |
| keresztvas legnagyobb hossza        | 17 cm                        |
| keresztvas legnagyobb vastagsága    | 0,42 cm                      |
| markolatnyelv legnagyobb szélessége | 2,55 cm                      |
| markolatnyelv legkisebb szélessége  | 1,54 cm                      |
| súlyvonal                           | a pengetőtől kb. 19–20 cm-re |
| tömeg                               | –                            |

A kard pengéje széles, az élek közel párhuzamosan futnak a lándzsa alakú hegyig. A pengét mindkét oldalon öt-öt vájat merevíti; a két szélső körülbelül a penge feléig, a két középső a penge háromnegyedéig fut, majd a penge utolsó negyedében már csak egy, rövid vájatot találunk, mely a hegy kezdetéig tart. A keresztvas S alakú. A markolatgomb lecsapott sarkú téglatest formájú, közepén mindkét oldalon kör alakú dudor ül.

Penge típusa: Aleksic XXb variánsa

Keresztvas típusa: Aleksic 12b

Markolatgomb típusa: Aleksic Z2b

## 29. (44–45. kép)

Lelőhely: ismeretlen (a Dunából került elő Esztergom felett)

Ltsz.: 70.88.1./Fe (Hadtörténeti Múzeum)

Keltezés: 1270-1300 vagy XIV. század második fele – XV. század eleje

| Tulajdonság | Mért adat |
|-------------|-----------|
|-------------|-----------|

|                                     |                              |
|-------------------------------------|------------------------------|
| teljes hossz                        | 127,5 cm                     |
| pengehossz                          | 98,5 cm                      |
| pengető vastagsága                  | 0,7 cm                       |
| pengető szélessége                  | 5,59 cm                      |
| hegy vastagsága                     | 0,3 cm                       |
| vájat(ok) mélysége                  | 0,1 cm                       |
| vájat(ok) hossza                    | 65 cm                        |
| vájat(ok) szélessége                | 1,9 cm                       |
| keresztvas legnagyobb hossza        | 18,5 cm                      |
| keresztvas legnagyobb vastagsága    | 1,45 cm                      |
| markolatnyelv legnagyobb szélessége | 3 cm                         |
| markolatnyelv legkisebb szélessége  | 1,36 cm                      |
| súlyvonal                           | a pengetőtől kb. 14-15 cm-re |
| tömeg                               | 1,792 kg                     |

A fegyver pengéje széles, vastag, a háromszögletes hegy felé enyhén elkeskenyedő. Mindkét oldalon egy-egy határozott, a markolatnyelvről induló szélesebb vájat látható, mely körülbelül a penge kétharmadáig fut. A keresztvas egyenes, végei felé enyhén kiszélesedő. A markolatgomb dob alakú, oldalainak közepe erősen kidudorodó. A kiugró részeken mindkét oldalon, és a gomb oldalán körben arannyal tausírozott egyenlő szárú keresztetek láthatók. A markolatgombot egy alátétlemez zárja. A pengén szintén arannyal tausírozva farkas, pajzs (benne latin kereszt és rajta kör) és szívalak látható. A fegyver tömege 1,792 kg; a róla készült rekonstrukcióé 2,007 kg.

Penge típusa: Oakeshott XIIIa

Keresztvas típusa: Oakeshott 2

Markolatgomb típusa: Oakeshott K

### 30. (46–47. kép)

Lelőhely: ismeretlen

Ltsz.: D/153/2012/Fe (Hadtörténeti Múzeum)

Keltezés: XIV. század második fele – XV. század eleje

| Tulajdonság | Mért adat |
|-------------|-----------|
|-------------|-----------|

|                                     |                           |
|-------------------------------------|---------------------------|
| teljes hossz                        | 124 cm                    |
| pengehossz                          | 102 cm (hiányos)          |
| pengető vastagsága                  | 4,5 cm                    |
| pengető szélessége                  | 5,22 cm                   |
| hegy vastagsága                     | 0,09 cm                   |
| vájat(ok) mélysége                  | 0,02 cm                   |
| vájat(ok) hossza                    | kb. 48,2 cm               |
| vájat(ok) szélessége                | 1,5 cm                    |
| keresztvas legnagyobb hossza        | 25 cm                     |
| keresztvas legnagyobb vastagsága    | 1,17 cm                   |
| markolatnyelv legnagyobb szélessége | 3,23 cm                   |
| markolatnyelv legkisebb szélessége  | 1,7 cm                    |
| súlyvonal                           | a pengetőtől kb. 18 cm-re |
| tömeg                               | 1,048 kg                  |

A kard pengéje szokatlanul vékony, enyhén elkeskenyedő, a hegy hiányzik; a kardpengét mindkét oldalon egy-egy sekély, nehezen kivehető vájat húzódik, melyek nagyjából a penge feléig futnak; a penge keresztmetszete lapos lencse formájú. A keresztvas íves, keresztmetszete rombusz alakú. A markolatgomb lecsapott sarkú téglalap formájú, mindkét oldalon kör alakú dudorral. A penge mindkét oldalára a keresztvastól nem messze körgyűrűbe foglalt 8 szirmú virágot véstek, mellette nehezen kivehető betűk: az egyik oldalon egy 180 fokban elfordított E, I és normál E betű, a másikon két betű (talán U és R) és ezektől valamivel távolabb egy derékszögben balra elfordított V látszik.

Penge típusa: Oakeshott XVIa

Keresztvas típusa: Oakeshott 1a

Markolatgomb típusa: Aleksic Z2b

### 31. (48–50. kép)

Lelőhely: ismeretlen (szórvány, valamilyen folyóvízből kerülhetett elő)

Ltsz.: 77.8.1 (Hadtörténeti Múzeum)

Keltezés: 1320–1350 vagy 1420–1450

| Tulajdonság | Mért adat |
|-------------|-----------|
|-------------|-----------|

|                                     |                |
|-------------------------------------|----------------|
| teljes hossz                        | 119,6cm        |
| pengehossz                          | 98 cm          |
| pengető vastagsága                  | 0,81 cm        |
| pengető szélessége                  | 4,1 cm         |
| hegy vastagsága                     | 0,4 cm         |
| vájat(ok) mélysége                  | –              |
| vájat(ok) hossza                    | –              |
| vájat(ok) szélessége                | –              |
| keresztvas legnagyobb hossza        | 15,1 cm; 11 cm |
| keresztvas legnagyobb vastagsága    | 1,25 cm        |
| markolatnyelv legnagyobb szélessége | –              |
| markolatnyelv legkisebb szélessége  | –              |
| súlyvonal                           | –              |
| tömeg                               | –              |

A fegyver pengéje felső negyedében elgörbült, vastag, rombusz átmetszetű, viszonylag keskeny; az élek meredeken futnak össze a tű-szerű hegybe. A keresztvas hiányzik a pengéről, de darabjai megvannak; a szárok egyenesek, nyolcszög keresztmetszetűek. A kard markolatát vastagon borító kavicsos lerakódás miatt a markolatgomb formáját csak sejteni lehet; ahol a lerakódás lepattant, látszik, hogy egy dob alakú darab rejtőzik alatta, de pontosabb tipológiai besorolásra nincs mód. Ez az üledékréteg ugyanakkor megőrizte a fegyver fogantyújának faanyagát, illetve a bőrrel borított fa kardhüvely egy darabkája is megmaradt, melyeket szintén a kavicsréteg egy sérült részén, a pengetőnél lehet látni.

Penge típusa: Oakeshott XVa

Keresztvas típusa: Oakeshott 1a?

Markolatgomb típusa: ?

### 32. (51–52. kép)

Lelőhely: ismeretlen (szórvány)

Gysz.: 396/2008 (Hadtörténeti Múzeum)

Keltezés: XIV. század vége – XV. század első fele

| Tulajdonság | Mért adat |
|-------------|-----------|
|-------------|-----------|

|                                     |                         |
|-------------------------------------|-------------------------|
| teljes hossz                        | 117,8cm                 |
| pengehossz                          | 97,5 cm                 |
| pengető vastagsága                  | 0,53 cm                 |
| pengető szélessége                  | 5,7 cm                  |
| hegy vastagsága                     | 0,21 cm                 |
| vájat(ok) mélysége                  | 0,05 cm                 |
| vájat(ok) hossza                    | 34,2 cm                 |
| vájat(ok) szélessége                | 1,9 cm                  |
| keresztvas legnagyobb hossza        | 11,3 cm                 |
| keresztvas legnagyobb vastagsága    | 2,24 cm                 |
| markolatnyelv legnagyobb szélessége | 3,4 cm                  |
| markolatnyelv legkisebb szélessége  | 3,05 cm                 |
| súlyvonal                           | a pengetőtől 22,8 cm-re |
| tömeg                               | 1,078 kg                |

A fegyver pengéje meglehetősen széles, a lándzsa alakú hegy felé közepes mértékben elkeskenyedik. A pengén mindkét oldalon egy-egy igen sekély vájat húzódik, mely nagyjából a fegyver felső harmadáig-feléig fut. A penge lapján enyhe egyenetlenség észlelhető a hegytől körülbelül 35 cm-re, a penge maga pedig enyhe ívben balra hajlik. Bár a fegyver pengéje egy másfélkezes kardé, a markolata szokatlan módon egy parasztkésé. Keresztvasa rövid, egyetlen szegeccsel rögzített, szárai enyhén a markolat felé hajlanak. Markolatgombja nincsen, a markolatnyelven négy, egymástól szabálytalan távolságra elhelyezkedő lyuk jelzi a fogantyú felerősítésére szolgáló szegecsek helyét. A pengén több jel is látható: egyik oldalon egy a penge irányára merőleges vésett vonal, melynek mindkét szára kettéágazik, valamint egy tör rajza, benne a tausirozáshoz használt sárga fém maradványával; a két jel között 6 db apró, ferde vonal, mely az osztott szárú vonallal egy másik tört rajzol ki. Az latinkeresztből és rombuszból összeálló sematikus tör megismétlődik a penge másik oldalán is, de ott nagyobb méretben, és az erős korrózió miatt a markolatát záró rombusz nem látható.<sup>1</sup>

Penge típusa: Oakeshott XIIa

Keresztvas típusa: –

Markolatgomb típusa: –

---

<sup>1</sup> JAMRICH 2009, 16–17.

### 33. (53–54. kép)

Lelőhely: Zalaegerszeg, szórvány

Ltsz.: 55. 3134 (Magyar Nemzeti Múzeum)

Keltezés: 1370–1425

| Tulajdonság                         | Mért adat                |
|-------------------------------------|--------------------------|
| teljes hossz                        | 124,2 cm                 |
| pengehossz                          | 100,1 cm                 |
| pengető vastagsága                  | 0,9 cm                   |
| pengető szélessége                  | 4,19 cm                  |
| hegy vastagsága                     | 0,3 cm                   |
| vájat(ok) mélysége                  | 0,03 cm                  |
| vájat(ok) hossza                    | 45,5 cm                  |
| vájat(ok) szélessége                | 1 cm                     |
| keresztvas legnagyobb hossza        | 22,4 cm                  |
| keresztvas legnagyobb vastagsága    | 1,84 cm                  |
| markolatnyelv legnagyobb szélessége | 2 cm                     |
| markolatnyelv legkisebb szélessége  | 1,6 cm                   |
| súlyvonal                           | a pengetőtől 14-15 cm-re |
| tömeg                               | 1,66 kg                  |

A kard pengéje XVII. típusú, vastag, erősen elkeskenyedő, az élek az előző darabhoz hasonlóan itt is meredeken futnak össze a tű-szerű hegybe. A keskeny vájat körülbelül a penge feléig fut, ezután azonban a penge merev, hatszög keresztmetszetű. A keresztvas 1a típusú, egyszerű, egyenes, lekerekített téglalap átmetszetű; Kocsy Márton kovácsmester megállapítása szerint fordítva szerelték fel a fegyverre. A markolatgomb H1 típusú, nagy, erősen lekerekített téglatest formájú; a markolatot alátétlemezzel zárja le. A penge mindkét oldalán, a keresztvastól nem messze kulcs alakú tausírozott jel látható; az ehhez használt sárga színű fémdrót legnagyobb része megmaradt.

### 34. (55–56. kép)

Lelőhely: ismeretlen (szórvány)

Ltsz.: T.74.35.1 (Móra Ferenc Múzeum)

Keltezés: XIV. század második fele – XV. század eleje

| Tulajdonság                         | Mért adat             |
|-------------------------------------|-----------------------|
| teljes hossz                        | 118,3 cm              |
| pengehossz                          | 94,3 cm               |
| pengető vastagsága                  | 0,51 cm               |
| pengető szélessége                  | 5,6 cm                |
| hegy vastagsága                     | 0,13 cm               |
| vájat(ok) mélysége                  | 0,08 cm               |
| vájat(ok) hossza                    | 59 cm                 |
| vájat(ok) szélessége                | 2 cm                  |
| keresztvas legnagyobb hossza        | 17 cm (ferde)         |
| keresztvas legnagyobb vastagsága    | 1,4 cm                |
| markolatnyelv legnagyobb szélessége | 3,1 cm                |
| markolatnyelv legkisebb szélessége  | 1,2 cm                |
| súlyvonal                           | a pengetőtől 17 cm-re |
| tömeg                               | –                     |

A fegyver pengéje széles, élei enyhén elkeskenyedve futnak a kerek hegyig; mindkét oldalán egy-egy, a markolattüskéről induló sekély vájat fut, melyek körülbelül a penge kétharmadáig húzódnak. A keresztvas S alakban enyhén hajlított, végei felé kissé kiszélesedő, egyik szára elferdült. A kard markolatgombja téglatest alakú, melynek felső oldalán kis kiemelkedés látható. A gomb mindkét oldalán kör alakú dudor ül, melyekbe kereszt alakot tausíroztak, a fémdrót azonban teljesen hiányzik a vésetekből. A penge egyik oldalán unikornis, másik oldalán valószínűleg farkas tausírozott képe látható, melyből a drót java szintén hiányzik. A markolatnyelv egyik oldalán két, alsó végén kissé túlfutó szárú V, a másikon két, megnyúlt félkör alakú bemélyedés látható.

Penge típusa: Oakeshott XIIIa

Keresztvas típusa: Aleksic 12a

Markolatgomb típusa: Aleksic Z3